

हंगाम २०१६-१७ पासून धान / तांदूळ / भरडधान्य
साठवणूकीसाठी महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाची
गोदामे भाडेतत्वावर घेणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग,
शासन निर्णय, क्रमांक: गोदाम-२०१७/प्र.क्र. ०९ /नापु-२९
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय (विस्तार), मुंबई ४०० ०३२
दिनांक: १ एप्रिल, २०१७.

वाचा :-

- १) शासन निर्णय क्रमांक: खरेदी-१११५/ प्र.क्र.१७/ नापु-२९, दिनांक १४.०१.२०१६
- २) शासन निर्णय क्रमांक: खरेदी-१११६/ प्र.क्र.२०५/ नापु-२९, दिनांक १९.१०.२०१६

प्रस्तावना -

खरीप व रब्बी पणन हंगाम २०१६-१७ या दोन्ही हंगामापासून केंद्र शासनाच्या निर्देशानुसार संपूर्ण राज्यात “धान” या धान्यासाठी “विकेंद्रित खरेदी योजना” (Decentralized Procurement Scheme) राबविण्याचा निर्णय शासनाने संदर्भ क्र.१ च्या शासन निर्णयान्वये घेतला आहे. त्यानुसार सदर योजनेची राज्यात प्रभावी अंमलबजावणी करण्यात येत आहे. यापूर्वी भारतीय अन्न महामंडळामार्फत किमान आधारभूत किंमत खरेदी योजनेतर्गत तांदूळ खरेदी केली जात होती. तथापि, हंगाम २०१६-१७ पासून राज्य शासन सदर तांदूळाची खरेदी स्वतः करीत आहे. या खरेदीसाठी अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभागाकडे पुरेशी यंत्रणा उपलब्ध नसल्यामुळे शासनाच्या इतर विभागाची व महामंडळाची या कामासाठी मदत घेणे आवश्यक आहे. महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ हा सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभागाच्या अधिपत्याखालील शासनाचा सार्वजनिक उपक्रम असून या सार्वजनिक उपक्रमामार्फत अन्नधान्य साठवणूकीसाठी राज्यात बहुतांश ठिकाणी गोदामांची बांधकामे करण्यात आलेली आहेत. यापूर्वी भारतीय अन्न महामंडळामार्फत खरेदी होत असतांना, महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाची गोदामे भाड्याने घेतली जात होती. तरी सदर बाब विचारात घेऊन राज्य शासनाकडून खरेदी केलेला तांदूळ किंवा अन्य धान्यसाठी साठवणूकीसाठी भारतीय अन्न महामंडळाच्या विद्यमान दराने महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाची गोदामे भाडे तत्वावर घेण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

हंगाम २०१६-१७ मध्ये किमान आधारभूत किंमत खरेदी योजनेतर्गत राज्यात विविध ठिकाणी खरेदी करण्यात आलेले धान व त्याची भरडाई करून प्राप्त होणारा तांदूळ व भरडधान्य (ज्वारी, बाजरी

व मका) साठवणूकीसाठी महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाची गोदामे भारतीय अन्न महामंडळाच्या विद्यमान दराने भाडेतत्वावर खालील अटी व शर्तीच्या अधिन राहून घेण्यात यावीत.

१. संबंधित जिल्हा पुरवठा अधिकारी/अन्नधान्य वितरण अधिकारी यांनी महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाकडे किमान १५०० मे.टन इतक्या क्षमतेचे धान साठवणूकीसाठी गोदाम (सर्व सोयीयुक्त) उपलब्ध असल्याबाबत खातरजमा करावी. सदरची खातरजमा झाल्यानंतर उपलब्ध गोदामासाठी महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाकडे आरक्षण प्रस्ताव सादर करावा.
२. महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाच्या गोदामात आरक्षणापोटी केलेल्या साठ्याच्या विमा, किड प्रतिबंधात्मक उपाययोजना सुरक्षा, आवक-जावकच्या नोंदी ठेवणे इ.बाबतची संपूर्ण जबाबदारी ही महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाची राहिल.
३. महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाच्या गोदामामध्ये माल साठवणूक करण्यापूर्वी मालाची गुणवत्ता विभागाने नियुक्त केलेल्या गुणवत्ता नियंत्रकाकडून (Q.C.) प्रमाणित करण्यात येईल व त्याबाबतचे प्रमाणपत्र महामंडळास देण्यात येईल.
४. गुणवत्ता नियंत्रकाकडून (Q.C.) माल स्वीकृत झाल्यानंतर, वखार केंद्रावर माल स्वीकारताना सदर मालाचे प्रत्यक्ष वजन करून विहित आर्द्रतेची १००% खात्री करून महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाचे केंद्र प्रमुख व जिल्हा पुरवठा अधिकारी/अन्नधान्य वितरण अधिकारी यांचे प्रतिनिधी यांच्या संयुक्त स्वाक्षरीने नोंद केली जाईल. सदरच्या नोंदी पुढील सर्व प्रयोजनांसाठी ग्राह्य धरण्यात येतील.
५. राज्य शासनाकडून खरेदी करण्यात आलेल्या धान/तांदूळ किंवा भरडधान्य यांची साठवणूकीसाठी आवक झाल्यानंतर महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाकडून संबंधित जिल्हा पुरवठा अधिकारी/अन्नधान्य वितरण अधिकारी यांच्याकडे आवकच्या दिनांकापासून ४८ तासांत तपशील सादर करणे बंधनकारक राहिल.
६. साठवणूक केलेल्या मालाची जावक देताना सदर मालाचे प्रत्यक्ष वजन करून विहित आर्द्रतेची १००% खात्री करून त्याची जिल्हा पुरवठा अधिकारी/अन्नधान्य वितरण अधिकारी यांचे प्रतिनिधी व वखार महामंडळाचे संबंधित केंद्र प्रमुख यांच्या संयुक्त स्वाक्षरीने नोंद करण्यात येईल.
७. राज्य शासनाकडून साठवणूक करण्यात आलेल्या तांदूळ किंवा अन्नधान्य साठवणूकीसाठी मालाची जावक झाल्यानंतर महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाच्या संबंधित केंद्र प्रमुख यांच्याकडून संबंधित जिल्हा पुरवठा अधिकारी/अन्नधान्य वितरण अधिकारी यांच्याकडे जावकच्या दिनांकापासून तपशील ४८ तासांत सादर करणे बंधनकारक राहिल.
८. राज्य शासनाकडून खरेदी करण्यात आलेल्या तांदूळ किंवा अन्य धान्य साठवणूकीच्या आरक्षणापोटी झालेल्या आवक व जावकची माहिती महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाच्या संबंधित केंद्र प्रमुख यांच्याकडून संबंधित जिल्हा पुरवठा अधिकारी/अन्नधान्य वितरण अधिकारी यांच्याकडे दर महिन्याच्या ५ तारखेपर्यंत सादर करणे आवश्यक राहिल.
९. धान / तांदूळ / भरडधान्य यांच्या साठवणूकीसाठी आरक्षित केलेल्या गोदामांच्या भाड्याची रक्कम भारतीय अन्न महामंडळाच्या विद्यमान दरानुसार महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळास अदा केली जाईल.

१०. महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळास गोदाम भाड्याच्या देय रकमा दरमहा शासन स्तरावरून अदा केल्या जातील. या रकमा केंद्र शासनाकडून प्राप्त झाल्यानंतर त्या वित्तीय सल्लागार व उपसचिव, अन्न नागरी पुरवठा, मुंबई या कार्यालयामार्फत वखार महामंडळास अदा करण्यात येतील.

११. केंद्रीय वखार अधिनियम, १९६२ व महाराष्ट्र वखार अधिनियमातील तरतूदीनुसार महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ राज्यभर केवळ साठवणूकीचे व्यवस्थापन करित असल्याने अन्नधान्य वितरण व्यवस्थेसाठी निश्चित केलेले मॅन्युअल्सचा वापर करणे महामंडळावर बंधनकारक नाही. तसेच, महामंडळाची स्वतःची व्यवस्थापन कार्यपद्धती निश्चित असल्याने विभागाचे विविध मॅन्युअल्स मध्ये दिलेले निर्देश महामंडळावर बंधनकारक राहणार नाही.

१२. जिल्हा पुरवठा अधिकारी/अन्नधान्य वितरण अधिकारी यांच्यामार्फत हाताळणी व वाहतूक कामी शक्य असेल तेथे ठेकेदाराची नियुक्ती करण्यात यावी. ज्या ठिकाणी जिल्हा पुरवठा अधिकारी/अन्नधान्य वितरण अधिकारी हाताळणी व वाहतूक कामाची व्यवस्था करू शकत नाही. त्या ठिकाणी महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाने भारतीय अन्न महामंडळाच्या कामासाठी ज्या प्रमाणे हाताळणी व वाहतूक ठेकेदार नियुक्त केले जातात, त्याप्रमाणे ठेकेदार नियुक्त करण्यात यावेत. अशा प्रकरणी महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळास निविदेनुसार प्रत्यक्ष हाताळणी व वाहतूकीसाठी येणारा खर्च आणि ८% पर्यवेक्षीय आकार देय राहिल. अशा प्रकरणात शासनाकडून या रकमा प्राप्त झाल्यावर त्या महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाकडून संबंधित ठेकेदारांना अदा केली जाईल.

१३. खरेदी केलेल्या धान/तांदूळ/ भरडधान्य साठयामध्ये हाताळणी व वाहतूक किंवा आर्द्रता कमी होणे आणि इतर नैसर्गिक व अनुषंगिक कारणास्तव तूट संभवते. अशा प्रकारच्या तूटीची प्रकरणे निर्लेखित करण्याबाबत भारतीय अन्न महामंडळाच्या पत्र क्र.STK/RL/MOSC/N2/११/VOL III/५८१ दि.१२.१२.२०१२ अन्वये विहित करण्यात आलेल्या तरतूदी लागू राहतील. तदनंतर सदरहू पत्रातील तरतूदींमध्ये बदल झाल्यास त्यानुसार सुधारित बदल जसेच्या तसे लागू होतील.

१४. महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाच्या संबंधित केंद्र प्रमुखांकडून संबंधित जिल्हा पुरवठा अधिकारी/अन्नधान्य वितरण अधिकारी यांच्याकडे साठवणूक तूटीची प्रकरणे निर्लेखनासाठी प्रत्येक महिन्याच्या ७ तारखेपर्यंत अथवा त्या दिवशी सार्वजनिक सुट्टी असल्यास कार्यालयीन कामकाजाच्या दिवशी सादर करणे बंधनकारक राहिल.

१५. वरील अट क्र.१३ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे ज्या प्रकरणी भारतीय अन्न महामंडळाच्या निदेशानुसार तूट निर्लेखित केली जाऊ शकते अशा प्रकरणी जिल्हा पुरवठा अधिकारी/अन्नधान्य वितरण अधिकारी यांचे स्तरावर ३ महिन्यांच्या आत निर्लेखनाची कार्यवाही करण्यात यावी.

१६. जी प्रकरणे अट क्र.१५ नुसार निर्लेखित होऊ शकत नाही, मात्र सदरची प्रकरणे निर्लेखित करण्यासाठी पुरेशी कारणे आहेत, अशाप्रकरणी सदरची निर्लेखनाची प्रकरणे निकाली काढण्यासाठी शासनाच्या उप सचिवपेक्षा कमी दर्जा नसलेला अधिकारी, महामंडळाचा व्यवस्थापकापेक्षा कमी दर्जा नसलेला अधिकारी, संबंधित जिल्हा पुरवठा अधिकारी/अन्नधान्य वितरण अधिकारी व महामंडळाचे संबंधित विभागीय व्यवस्थापक यांची समिती असेल. सदरची समिती ५% पर्यंतची साठवणूक तूटीची प्रकरणे निर्लेखित करेल. मात्र ५% हून अधिक किंवा अन्य विशेष तूट प्रकरणे असल्यास व निर्लेखनासाठी

पुरेशी कारणे असल्यास विभागाचे सचिव/प्रधान सचिव व महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाचे अध्यक्ष व व्यवस्थापकीय संचालक यांची समिती यावर अंतिम निर्णय घेईल.

१७. तूट निर्लेखनाची सर्व प्रकरणे निकाली काढण्यासाठी अधिकतम १ वर्षाचे बंधन असेल. जर अशा प्रकरणात १ वर्षाच्या आत निर्णय घेण्यात आला नाही, सदर तूट प्रकरणी तूट आली नाही, असे समजून महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळास रकमा अदा केल्या जातील आणि विलंबास जबाबदार असलेल्या संबंधित अधिकाऱ्यांवर जबाबदारी निश्चित करून कायदेशीर कारवाई प्रस्तावित करण्यात येईल.

१८. अन्नधान्य वितरण व्यवस्थेतील तुटीच्या प्रकरणांसाठी किंवा तूट पोटीच्या निर्लेखनासाठी शासनाने निर्गमित केलेले आदेश महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाकडे साठवणूकीसाठी ठेवलेल्या इतर अन्नधान्याच्या साठ्यासाठी लागू राहणार नाहीत.

१९. वर नमूद अटी व शर्तीमध्ये बदल, सुधारणा किंवा दुरुस्ती करावयाची झाल्यास त्यासाठी अपर मुख्य सचिव (पणन विभाग) प्रधान सचिव (अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग) आणि अध्यक्ष व व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ यांच्या समितीच्या मान्यतेची आवश्यकता राहिल.

२०. राज्य शासनाकडून खरेदी केल्या जाणाऱ्या तांदूळ किंवा अन्य धान्यांच्या महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाच्या गोदामातील साठवणूकीबाबत तसेच, इतर अनुषंगिक बाबीसंदर्भात काही वाद/शंका किंवा काही अडचणी उदभवल्यास त्याचे निराकरण करण्यासाठी अपर मुख्य सचिव, (पणन) आणि प्रधान सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग यांची समिती अंतिम निर्णय घेईल.

२१. राज्य शासनाकडून खरेदी केल्या जाणाऱ्या धान/तांदूळ/ भरडधान्याच्या महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाच्या गोदामांतील साठवणूकीबाबत सदर सर्व अटींचा अंतर्भाव असलेला करारनामा राज्य शासनाच्या वतीने प्रधान सचिव (अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग) अथवा त्यांनी प्राधिकृत केलेला अधिकारी व महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाच्या वतीने अध्यक्ष व व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ यांच्या अथवा त्यांनी प्राधिकृत केलेल्या अधिकाऱ्याच्या स्वाक्षरीने करण्यात येईल. सदरचा करारनामा संपुष्टात आणण्यासाठी राज्य शासन किंवा महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ यांनी ३ महिन्यांची पूर्व सूचना (नोटीस) कालावधीची नोटीस देणे संबंधितांवर बंधनकारक राहिल.

२२. वरील शासन निर्णयानुसार हंगाम २०१६-१७ या हंगामातील धान्याच्या साठवणुकीकरिता गोदाम भाड्यापोटी महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळास देय रक्कम विभागाचे वित्तीय सल्लागार व उप सचिव यांचे स्तरावरून वेळचे वेळी अदा केल्या जातील. सदरचा खर्च “मागणी क.एम्-४, ४४०८- अन्न साठवण व वखार साठवण यांवरील भांडवली खर्च, ०१-अन्न १०१ प्रापण व पुरवठा ०२-प्रापण वितरण व किंमत नियंत्रण (०२) (०६) मुफसल अन्नधान्य खरेदीवरील अनुषंगिक खर्च (४४०८ ०२७३) ५०- इतर खर्च “या लेखाशिर्षाखाली भागविण्यात यावा.

२३. सदरहू शासन निर्णय पणन विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र ९०४ दि.१४.०३.२०१७ अन्वये प्राप्त सहमतीने डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षात्कृत करून निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१७०४०११६०६४०३८०६ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(सतिश सुपे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. राज्यपाल यांचे सचिव
- २) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
- ३) मा. मंत्री (अनापुवग्रासं.) यांचे खाजगी सचिव,
- ४) मा. राज्यमंत्री (अनापुवग्रासं.) यांचे खाजगी सचिव,
- ५) मा. विरोधी पक्षनेता, विधानसभा/विधानपरिषद/विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई,
- ६) सर्व मा. विधानसभा सदस्य/विधानपरिषद सदस्य,
- ७) मा. मुख्य सचिव,
- ८) सर्व अप्पर मुख्य सचिव/सर्व प्रधान सचिव/सचिव,
- ९) अप्पर मुख्य सचिव (पणन), सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग,
- १०) प्रधान सचिव, (अ.ना.पु.व ग्रा.सं.वि.)
- ११) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र स्टेट को.ऑप.मार्केटिंग फेडरेशन लि., मुंबई.
- १२) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी आदिवासी विकास महामंडळ, नाशिक.
- १३) अध्यक्ष व व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ, पुणे.
- १४) वित्तीय सल्लागार व उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, मुंबई.
- १५) सर्व जिल्हाधिकारी/सर्व विभागीय आयुक्त
- १६) सर्व उप आयुक्त (पुरवठा)
- १७) सर्व जिल्हा पुरवठा अधिकारी/सर्व अन्नधान वितरण अधिकारी.
- १८) निवडनस्ती (नापु-२९)